

KAFDAĞI

Cilt:3, Sayı:2, Aralık 2018,189-191

Gönderim Tarihi: 01.09.2018

Kabul Tarihi:29.10.2018

**CEYLAN, A. - ÖZGÜL, O., ESKİÇAĞ'DA İĞDIR KALELERİ, ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI, ERZURUM, 2018, 192 S.**

Gökhan KALMIŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Mustafa Kemal Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
Çalışmanın Türü: Kitap Tanıtım

Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN'ın başkanlığını yürüttüğü ve benim de üyesi olduğum ekip tarafından, 1998 yılından itibaren Erzincan, Erzurum, Kars, Ardahan ve Iğdır illerinde, 50.784 km²'lik bir sahada, 36 ilçe ve 2114 köyde yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir.

Yüzey araştırmalarımız neticesinde 267 kale, 87 höyük, 87 yerleşme, 36 mezarlık alanı, 26 kaya mezarı, 13 su göleti, 8 obsidyen merkezi, 2 kaya basamaklı su tüneli ve 1 maden ergitme sahası tespit edilmiştir. Bölgede, kaya panoları ile birçok kültür mirası ve mimari yapı tespit edilmiştir. Araştırmalar sonucunda 385 Sit, 190'ın üzerinde anıt kayıt altına alınmıştır. Arazi çalışmalarında yaklaşık 485.000 km. yol kat edilmiş, 503.152 fotoğraf, 7200 dia, 1.8 TB video çekimi yapılmıştır. Çalışmaların laboratuvar kısmında ise 1361 mimari ve 18.853 materyal çizimi yapılmıştır. Araştırmalardan elde edilen veriler çok sayıda bilimsel çalışmalara temel olmuştur. Elde edilen verilerden 18 yüksek lisans ve doktora tezi, 12 kitap ile 125 makale yazılmıştır. Yine ekip üyelerimiz 65 sempozyuma katılmış, 152 konferans vermiş ve 6 sergi açmıştır.

Yüzey araştırmaları neticesinde, 5 ilde tespit edilen kaleler, 5 cilt halinde yayımlanmıştır. Bu kitapların ilkini, Doğu Anadolu coğrafyasını karış karış gezen ve bölgenin eskiçağ tarihine dair önemli yayımlarıyla tanınan Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Oktay ÖZGÜL tarafından yayıma hazırlanan *Eskiçağ'da Iğdır Kaleleri* isimli kitap oluşturmaktadır. Iğdır ve çevresinde yapılan ilmi çalışmaların yetersiz kalmasından dolayı yazarlar tarafından bilim dünyasına kazandırılan kitap,

bu eksikliğin giderilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Üç bölümden meydana gelen bu nadide eser, antik kaynaklar, yüzey araştırmaları neticesinde tespit edilen arkeolojik materyaller ve yabancı kaynaklar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yazarlar, eserin birinci bölümünde, Doğu Anadolu bölgesinin stratejik noktalarından olan ve Türkiye'nin en doğusunda bulunan Iğdır ve çevresinin coğrafyası hakkında önemli bilgiler vermişlerdir. Ülkemiz ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin önemli akarsularından biri olan Aras Irmağı'nı antik kaynaklar dâhilinde değerlendiren yazarlar, Iğdır'ın yeryüzü şekilleri ile beşeri ve iktisadi coğrafya özelliklerine değinmişlerdir.

İkinci bölümde, bölgenin tarihsel coğrafyasına değinen yazarlar, bölgenin tarihçesine de kronolojik olarak yer vermişlerdir. Bu bölümde Iğdır'ın eski çağ tarihi ile ilgili araştırmaların tarihçesi ve bölgede Kalkolitik Çağ'dan başlayarak İlk Tunç Çağı boyunca devam eden Karaz Kültürü hakkında önemli bilgiler aktarılmıştır. Yazarlar, yine bu bölümde M.Ö. IX ve VI. yüzyıllar arasında Doğu Anadolu Bölgesi'nde hâkim güç olan Urartu tarihini de kısaca özetlemişlerdir.

Kitabın üçüncü ve son bölümünde ise Iğdır'da tespit edilen 35 kale hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Görsel malzeme olarak oldukça zengin olan eserde, her arkeolojik merkezin fotoğrafları bulunmaktadır.

Eserde, Iğdır tarihinde özel bir konuma sahip olan ve 1944 yılında B. A. Kuftin başkanlığında kazı çalışmaları gerçekleştirilen Melekli Höyük hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Bölgede tespit edilen kaleler, yüksek rakımlı ve stratejik noktalarda inşa edilmiştir. Ayrıca, bölgede önemli kaleler ile birlikte yapılan kaya mezarları mevcuttur. Bu türden mimari yapılara örnek olarak Aşağı Aktaş Kalesi, Karakoyunlu Kalesi ve Kaya Mezarı gösterilebilir.

Kitabın ekler kısmında yazarlar tarafından hazırlanan, bölge tarihinde önemli paya sahip olan Karaz Kültürü yayılım haritası, Urartu yayılım haritası, Erikua Krallığı yayılım haritası, Iğdır'da tespit edilen kalelerin dağılım haritası ve M.Ö. 8 ve 7. yüzyılda Kimmer-İskit göçleri haritası yer almaktadır.

1998 yılından günümüze kadar gerçekleştirilen yüzey araştırmaları neticesinde, yazarlar tarafından Iğdır ve çevresinde tespit edilen kaleler; mimari özellikleri, keramik verileri ve sahip oldukları stratejik konumları dahilinde değerlendirilerek, bölgedeki diğer illerde tespit edilen kaleler ile mukayese edilmiştir. Bu anlamda bölge tarihi açısından son derece önemli

bir eser ortaya koyan yazarlar, eskiçağ tarihinde arazi çalışmalarının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gözler önüne sermişlerdir.

Atatürk Üniversitesi yayınları tarafından, 2018 yılında yayımlanan eser, alanında yazılmış önemli eserlerden biri olma özelliğine sahiptir. Bölgenin eskiçağ tarihine önemli katkısı bulunan eserin, alanında yapılacak olan araştırmalara kaynaklık edeceğine şüphe yoktur. Bölgede yapılacak bu tür akademik ve bilimsel çalışmaların, bölge tarihinin gün yüzüne çıkarılmasında büyük bir payı bulunmaktadır.